

NAPREJ

Glasi Socialistične stranke Jugoslavije.

Trboveljska družba.

(Govor nar. posl. s. dr. Koruna na 95. seji nar. skupščine.)

(Konec.)

Mi zahtevamo danes, da se pošlje nova komisija v Slovenijo, ki naj ugotovi višino bodočih delavskih mezd. Mi, vsaj moja malenkost in moji tovariši, ki so podpisali to interpelacijo, sicer vemo, da stoji vlada na stališču, da ta komisija ne more biti drugega, kakor samo posredovalec v sporu: to se pravi, da more komisija Družbo in delavce samo pozvati, naj se ozirajo na njene zaključke ter naj njene predloge sprejmejo. Mislim pa, da bi že to samo ob sebi bilo dovolj, če bo le komisija tako sestavljena, da moremo imeti vanjo zaupanje. In apeliram zato na gosp. ministra, da ne pošlje v komisijo niti enega od gospodov, ki so bili v komisijah od leta 1921. dalje, ker vanje nimamo zaupanja. Če »delujejo« komisije na Bledu, potem pač lahko dvomimo o njihovi objektivnosti, čeprav nečem reči, da je ta gospoda pristranska, ker zato nimam dokazov. Ali zaupanja vanje nimamo nikakega. Naj se komisija sestavi iz ljudi, v katere imamo vsi zaupanje in naj taka komisija pride s svojimi predlogi pred Družbo in delavce.

Če obe te dve stranki sprejmeta zaključke komisije, bo mir. Tista stranka pa, ki ne bi sprejela predlogov, ki bi bili po našem mnenju sprejemljivi, ne bo imela za seboj moralne podpore Narodne skupščine, če pride do spora.

Gospodje! Že iz teh besedi, ki ste jih čuli v teku današnje interpelacijske debate, ste mogli razvideti, da ni samo vprašanje Trboveljske družbe kot take, ki je važno v javnem in državnem interesu. Na eni strani smo mogli videti, da privatni premogovniki ropajo i državo i industrijo i zasebne konzumente. Na drugi strani pa zopet vidimo, da znajo ti privatni podjetniki brezmejno ropati tudi delavce, kajti pri drugih podjetjih, gospoda, niso delavci niti toliko zaščiteni kakor pri Družbi, kjer je vsled važnosti Družbe javnost vendar vedno opozorjena na vsak spor med Družbo in delavci. Navesti hočem samo en primer. Imamo na Dolenjskem zasebni premogokop v kraju, ki se je v zadnjem času mnogo spominjal, ker se zahteva železniška zveza od tam na progo Zidani most-Zagreb. To podjetje ima 500 delavcev: od njih dela v že odprtih rovih 300, a 200 v rovih, ki se šele odpirajo. Produkcija v tem premogovniku je znašala leta 1921. okoli 620.000 q, kar sicer ni veliko, pa vendar za našo državo, ki nima preveč odprtih premogovnikov, prilično nekaj pomeni. In kaj se je tam zgodilo v prejšnjem času? Podjetnik je kratkomalo znižal mezde za 20%, čeprav vsi vemo, da so se življenske potrebščine v poslednjem letu podražile vsaj za 50%. Tu so

torej delavci še bolj izkoriščani in kontrola javnosti je manjša nego pri Trboveljski družbi.

Gospodje, če je položaj tak in če vsi vemo, da je vprašanje premoga za državo eno glavnih vprašanj, ker brez premoga ni industrije, ni prometa, potem je naša dolžnost, da pri tej priliki načnemo vprašanje posebnega zakona o premogokopih v državi in posebnega zakona za rudarje v premogokopih. Mnenja sem, da ne more samo obči rudarski zakon, ki velja za druga rudarska podjetja v državi, biti zadosti tudi za premogovnike, ki so razen železne industrije eden najvažnejših gospodarskih faktorjev v državi. Potreben nam je torej poseben zakon, ki naj bi šel ne samo v smeri močne državne kontrole nad premogovniki, ampak ki bi omogočil tudi soudeležbo na podjetju na eni strani državi, na drugi strani pa delavcem in konzumentom. Če smatra država za potrebno, da gradi v lastni režiji železnice — in s tem se socialisti strinjamo —, da država sama obratuje na železnicah, da ima sama v rokah pošto in telegraf, četudi se pri tem včasih zgodi, da stvar ne gre najbolje, a princip je dober in pravilen, potem naj se taisti princip tudi uveljavi pri premogovnikih, ki so istotako važni, kakor stvari, ki sem jih ravnokar naštel. (Glas iz centra: »Daj državi, pa upropasti vse!«) Če se ne da državi, potem lahko lepega dne spoznate, kam pridemo, kadar je treba, da država mobilizira vse panoge javnega gospodarstva, pa se izkaže, da ne funkcionirajo, kakor treba.

Potrebno je torej, da dobimo poseben zakon o premogovnikih, pa tudi o rudarjih. Moramo priznati rudarjem, kakor tudi železničarjem, vsaj za nekaj časa, posebno izjemno stališče, ker je njihovo delo v tako eminentno javnem interesu in ker je njihovo delo silno težko, mnogo težje, kakor drugih delavcev.

Zato zahtevamo v dnevnem redu, ki ga predlagamo, da se izbere parlamentarna anketa, ki naj zbere v teku nekaj mesecev material za ta vprašanja, da moremo imeti dovolj gradiva na razpolago in da moremo ali po iniciativi vlade ali iz svoje lastne iniciative pretresti in sprejeti poseben zakon o premogovnikih in rudarjih.

Čast mi je zato v imenu interpelantov prečitati od nas predloženi prehod na dnevni red (bere): »Potem, ko je Narodna skupščina o interpelaciji gg. poslancev dr. Gosarja in tov. o vprašanju določanja delavskih mezd pri Trboveljski premogokopni družbi čula interpelanta, odgovor g. ministra in ostale govornike, vzame odgovor g. ministra na znaje s tem, da

1. posebna interministerialna komisija strokovnjakov po predhodnem zaslišanju zastopnikov delavskih organizacij in Trboveljske družbe do 1. avgusta t. l. reši vprašanje delavskih mezd ter obenem

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Slane mesečno 12 Din, za inozemstvo 22 Din.

Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

uvede poseben mesečni indeks glavnih življenskih in oblačilnih potrebščin;

2. uverjena o velikem ekonomskem in državnem interesu rednega in racionalnega izkoriščanja vseh rudnikov v državi, volji posebno parlamentarno anketo 9 članov, kateri nalaga, da v času do 1. decembra 1922 predloži Narodni skupščini poročilo z materialom, na temelju katerega se Narodni skupščini omogoči, da sklene poseben zakon o premogokopih in rudarjih — ter prehaja na dnevni red. (Odobranje in ploskanje).

Narodna skupščina je sicer ta dnevni red soglasno sprejela, kako pa so se vlada in njeni organi obnašali pri zadnjem štrajku rudarjev, to vsi vemo. Do 1. avgusta bi moral biti spor poravnat, takšen je bil sklep parlamenta, prišlo pa je do štrajka! Vlada svoje dolžnosti ni izpolnila!

Resolucija.

1. Pooblašeni zastopniki spodaj navedenih organizacij ugotavljajo z zadovoljstvom, da je vlada v zadnjem času osvedočila resno voljo za rešitev vprašanja civilnih državnih nameščenec.

Dejstvo, da je vlada predložila zakonodajnemu odboru načrt zakona, ki velja za civilne državne nameščenice vse kraljevine, pozdravljajo tem radostneje, ker bo ta zakon po njih prepričanju na enoten in pravičen način uredil razmerje, ki veže državo z njenimi nameščenici in tako dovedel do popolnega izenačenja dolžnosti in pravic državnih nameščenec vseh treh narodnostnih plemen.

Vendar pa morajo ob tej priliki opozoriti vlado, da bi uveljavljenje samo tega zakona državnih nameščenec, kojih socialni položaj zaostaja danes daleč za onim manualnih delavcev, ne zadovoljilo in jim ne prineslo zadostnega in trajnega izboljšanja njih življenskih prilik. Zato zahtevajo:

2. Da se iz razlogov, ki so jih podpisane organizacije naglašale že v nešteti predstavkah in resolucijah, ukine rešenje gospoda finančnega ministra od 7. aprila t. l. DK br. 47.412 o maksimiranju rodbinskih doklad nižjim državnim službenicem;

3. da kraljevska vlada izboljša obupni gmotni položaj državnim nameščenicem z neodložnim in vsakokratni draginji odgovarjajočim zvišanjem draginskih doklad ter v tem smislu preuredi zakon o draginskih dokladah z dne 28. februarja 1922 (Službene Novine br. 54 od 10. marca 1922) na način, ki bo zagotavljal državnim nameščenicem stanju primeren življenjski obstanek.

Za najizdatnejši pripomoček za ureditev avtomatično rastočih in padajočih doklad, smatrajo podpisani zastopniki takozvano »Gilding-scalo« ali indeksni zakon, ki zagotavlja tudi nameščenicem ostalih modernih držav v vseh draginskih fazah redno preživljanje.

Podpisani zastopniki so sicer z ozirom na potrebo končne ureditve državnega budžeta načelni nasprotniki vsake po draginji izzvalne doklade, ne morejo pa v imenu svojih organizacij čakati na gotovi uspehi od vlade zoper draginjo ravnokar započete akcije.

4. Uveljavljenje novega zakona o civilnih državnih nameščenic z dnem, ko se zopet prvič sestane Narodna skupščina smatrajo podpisani zastopniki za nič manj važno zadevo kot zvišanje draginskih doklad. Zato odločno zahtevajo, da razpravlja Narodna skupščina o tem zakonu kot prvi točki dnevnega reda in izjavljajo, da bi vsak junktim za ceno neodložnega uzakonjenja službene pragmatike izzval v vseh vrstah državnih nameščenec najodločnejši odpor.

5. Plačevanje 10%ga prispevka od osebnih draginskih doklad, ki ga imajo za enomesečno

Čudna reč. K notici v »Naprejevic« številki z osmega maja, v kateri smo poročali, kako je neki vojak na progi Bosanski Novi-Adrapovci vozil v potniškem vagonu bombo s seboj in mu je eksplodirala, k tej notici nam sporoča očitavec, ki se je sam vozil z istim vlakom da je na lastne oči videl ne dvajset ranjenih, temveč dvajset mrtvih in istotoliko težko ranjenih oseb. Vagon je bil čisto demoliran, zato so ga enostavno spravili s tira in čez pol ure odvozili se z vlakom naprej. Poznamo očitavca kot osebo, ki li ni do šale, zato verjamemo, da se je nesreča končala s takimi žrtvami. Čudno pa se nam potem zdi, čemu ni noben list pisal o

številu žrtev tako, kakor je bilo. Stvar je misteriozna.

»Stara Srbija« piše: G. Bora Živković, srezki načelnik v Djevdjeliji, ki je sedaj premeščen v Kumanovo, je dobil to leto 12.000 Din za seno in razno žito iz njiv, travnikov in vinogradov, ki so brez lastnikov. Te je samolastno zavzel in obdelaval z uietniki. Ko je odhajal iz Djevdjelije, je prodal za 5000 Din kravo, ki jo je ujel v Djevdjeliji; poleg tega pa je še zaslužil z vozom in konjem. Drugih stvari je odnesel dvakrat toliko, kakor prinesel v Djevdjelijo. Ko je pred 10 meseci prišel tja, si je na izposodil 200 Din. Tak glavar seveda ne kriči, da ima malo plače!

Ljubljana.

Vse ljubljanske sodruge opozarjamo, da so volilni imeniki za občinske volitve razgrnjeni do 21. t. m. v popisovalnem uradu na mestnem magistratu. Dolžnost vsakega sodruga je, da se prepriča, če je vpisan v volilni imenik Kdor se sam ne more prepričati, če je vpisan v volilni imenik, naj se zgleda pri sodrugu Josip Pastoreku, do 21. t. m., vsak dan od 6.—7. zvečer v Šelenburgovi ulici št. 6/II. Istotako naj se zglasijo tam v vseh reklamacijskih zadevah.

Šišenska Svoboda. V ponedeljek, 11. t. m. ob 20. v Zadrugnem domu odborova seja. Snov je važna, zato udeležba dolžnost! — Predsednik.

Seja osrednjega odbora »Svobode« bo v četrtek 14. t. m. ob 8. zvečer v tajništvu v Židovski ul. 1. I. nadstropje. Vsi odborniki naj se seje točno udeležijo.

Mezdno gibanje trgovskih nastavljenec. Novo se snujče »Društvo trgovskih in industrijskih nameščenec Slovenije« v Ljubljani, ki bo imelo prihodnje dni svoj ustanovni občni zbor in je po svojem pripravljalnem odboru soudeleženo pri sedanjem mezdnem gibanju trgovskih nastavljenec v Ljubljani, pozivlja vse tovariše in tovarišice v in izven Ljubljane, da prijavijo svoj pristop. Pristopnice se dobe pri tovarišu Oton Raska, tvrdka I. C. Mayer, Ljubljana, kamor naj se tudi izpolnjene vračajo. Pripravljalni odbor.

Gledališče »Deveta dežela« (hotel Tivoli). Spored za 11. sept. 1922. Ponedeljek 11. sept. 1922. med drugim nove točke: 1. »Vous dansez marquis«, polnoč v francoskem gradu; 2. Molitev Buddi — indijski prizor. 3. Nova pesmica bratov Zajčevih: orkester. 4. Nova pojoča slika — »Kraguljčki«. 5. V taborišču — po Berengeru, ponavljajo se: »Tango smrti«, »Salome« in drugi. Začetek ob pol 9.

Na ljubljanskem velesojmu se odlikuje And. Jakl, tvornica za kože in čevlje v Karlovcu. Tvornica ima svoje izdelke razstavljene v paviljonu J. št. 386. Omeniti je posebno ženske čevlje v raznih oblikah. Za izdelavo teh čevljev je zgradila tvrdka pred 2 leti v najtežjih razmerah veliko in najmoderneje urejeno tovarno čevljev za 500—600 parov dnevne produkcije. V teku

časa je tvrdka tako izpopolnila svoje izdelke, kar se tiče okusne oblike in elegantne izdelave, da se njeni izdelki lahko merijo z najboljšimi inozemskimi.

Celje.

Abstinenti, abstinentinje v Celju pozor! V Celju se je osnoval na novo klub abstinentov, in sicer: »Abstinentna družina« »Svobode« v Celju. Konstituiral se je sledeči odbor: sodr. A. Leskošek, predsednik, s. Korenova, predsednika namestnica, s. Leskoškova, blagajnica, s. Gunčar, zapisnikar, s. F. Mikič, preglednik, s. Višić, odbornik. Prijave abstinentov se sprejemajo v Delavskem tajništvu, Vodnikova ulica 3. Redni sestanki se bodo vršili vsako soboto ob 6. zvečer v tajništvu.

Maribor.

Redke obletnice. V nedeljo so priredili tukajšnji grafični delavci intimno slavnost petorici svojih tovarišev, ki so praznovali visoke obletnice tistega časa, ko so stopili v tiskarsko službo. Kar štirje med njimi praznujejo 50letnico, številko, ki ni samo za tiskarje silno redka, temveč tudi za druge stroke. Peti je slavil 30letnico. Najstarejši med njimi je 73 let stari strojnik Mariborske tiskarne Korbel, ki še vedno opravlja svojo službo. Slavja se je udeležilo tudi več tiskarjev in delegatov iz drugih krajev.

Ponočnjaštvo za časa obrtne razstave je zelo razvito. Do polnoči je itak še vedno drenj na razstavnem prostoru, po polnoči pa se prične še vse hujše drenjanje po kavarnah, ki so celo noč odprte. Po ulicah pa je veliko razgrajanje. Zdi se, da je policija za ta čas nekoliko zamašila ušesa, kar ne sme biti.

Strogi pasji zapor je magistrat ukinil. Obstoja samo še navadni: pse treba voditi na vrvici ali pa z nagobčnikom.

Iz strok. gibanja.

Seja okrožne strokovne komisije celjske se bo vršila v soboto, dne 16. septembra t. l. ob pol 7. zvečer v strokovnem tajništvu. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika, 2. Poročilo tajnika, 3. Predlogi in sklepi, 4. Razno. Posebna povabila se ne bodo razposlala.

Gospodarstvo.

Ljubljanski trg. Pretečen teden je bil trg izredno velik. Goveje meso v mesnicah 50 do 64 K po kvaliteti, na trgu prve vrste 64 K, druge 40 do 64, tretje 34 K. Občinstvo se opozarja, da strogo kontrolira kvaliteto blaga. Vsak mesar, ki prodaja meso dražje kot ima označeno na stojnici, naj se takoj ovadi. Telečje meso 56 do 60 K, svinjsko meso prve vrste 96 K, druge 94 K, slanina 140 do 146 K, mast 160 K. Občinstvo se opozarja, naj ne plačuje masti višje nego 160 K. Prestopke naj se naznani. Šunka 140 K kg, prekajeno meso prve vrste 140 K, druge 100, koštrun 36 do 40 K, jagetina 54 K. Perutnine je na trgu dovolj; piščanci 50 do 80 K po velikosti, kokoši 130 K, raca 130 K. Divjačine in rib na trgu popolnoma primanjkuje. Mleko 12 K liter, surovo maslo 180 K kg, čajno 240 K, jajce 5.50 K, moka št. 0 32 K v detajlni trgovini. Padec cen moki je bistveno oviran vsled pomanjkanja vagonov. Bel kruh 30 K, črn 26 K. Sadja je na trgu velike množine. Jabolka od 5 do 12 K kg po kvaliteti, hruške 5 do 14 K po kvaliteti, češnje 5 do 8 K, grozdje prve vrste 40 K, druge 24 K. Špece-rijsko blago: kava Portoriko 240, Santos 160, Rio 136 K, bel kristalni sladkor 78 K, v kockah 88 K, kavina primes 64 K, riž I. vrste 48 K, druge 38 K, namizno olje liter 106 K, jedilno 96 K, cel poper 100 K, paprika tretje vrste 80 K, sladka 280 po kvaliteti, petrolej 26 K, testenine I. vrste 60 K, druge 52 K. Zelenjave na trgu ne primanjkuje, pač pride na trg malo krompirja. Mestna aprovizacija je ukrenila vse potrebno, da se po možnosti preskrbi Ljubljano s krompirjem po najnižji dosegljivi ceni. Draginjo najobčutnejše povzroča cena moke in cena masti. Smemo pričakovati, da bo cena masti znatno padla, istotako nekoliko cena moke.

= Vrednost denarja. 1 dolar velja 87.50 Din, 1 lira 3.40 Din. V Curihi velja 100 naših kron 1.60 švicarskih frankov. 100 avstrijskih kron velja 11 par.

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

! Kar je res, je res !
Testenine

„Pekate“

so tako okusne in tečne, da so splošno hvaljene. Zahtevajte jih pri trgovcih!

Na paviljon F, št. 152

se opozarja slavno občinstvo. Razstavljene so razni novi modeli, otroški vozički, dvokolesa, motorji, šivalni stroji, vsakovrstni deli in pneumatika. Cene nizke. Ceniki franko. „TRIBUNA“ tovarna za in otroške vozičke, Ljubljana, Karlovska cesta št. 4, Zvonarska ulica št. 1.

JOSIP LAMPRET,

mizarska tovarna

Šoštanj - Slovenija

opozarja na svojo specijaliteto:

V omari, široki 155 cm, globoki 65 cm in visoki 2 m, je zložljiva kompletna postelja, dve nočni omarici, pisalna miza, obešalna omara, lekarniški predal in umivalna miza. Cel zaboj tehta 187 kg. Ravnotaka omara tudi za dve osebi.

Najzanimivejše

Ljubljanskega velesojma

bode brez dvoma

oddelek št. F 123—124

trgovskega paviljona in razstavišča. Vse najpraktičnejše, najlepše in najboljše, kar je svetovna tehnika v stroki

šivalnih strojev

dosedaj iznašla in preiskusila,

razstavi svetovna tvrdka

SINGER ŠIVALNI-STROJI

Bourne & Co.

v svojih paviljonih na ogled. Najmodern. šivalne stroje bo

gonila električna sila

kar prihrani čas in denar.

To ni življensko vprašanje samo tvornice marveč velja danes prihranitev časa in denarja posebno za rodbine.

Obisk

teh paviljonov Vam bo donesl več koristi in zabave kot vse senzacionalne kino-predstave!

Naiveča izbira
različnih pletenin,
majic, nogavic
pri trdki in rokavic
A. & E. Skaberne
Ljubljana, Mestni trg št. 10.

Manufaktura na debelo
M. HRIBERNIK, Ljubljana, Sodna ul. 6.
Velika zaloga in izbira.
PAVILJON H št. 329.

PERILO

za dame, gospode in deco,
oprema za novorojenčke
najceneje pri:

A. ŠINKOVIC nasl.
K. SOSS,
Ljubljana, Mestni trg 19.

Weissbacher, lesnoindustrijska družba

Z O. Z.

Dunajska cesta 66. **Ljubljana.**

Telefon 114.

- I. obrat:** Parna žaga. Tesarstvo. zpeljava in naprava strešnih stolov za visoke stavbe in zvonike, stropov, slepih in ladijskih tal, verand, paviljonov, vrtnih ograj, kegljišč, ledenic, mostov, pilotaže. - - -
- II. obrat:** Strojno mizarstvo. Stavbeno mizarstvo: okna, vrata, portali, stopnjice, steklene stene. - - - - -
- III. obrat:** Tovarna lesenih zalužij in rolo za okna po lastnem preizkušenem sistemu. - - - - -

Uvoz in prodaja raznovrstnega ino-
zemskega manufakturnega blaga.

A. & E. SKABERNE
Ljubljana, Mestni trg.

Posebni oddelek za pletenine, triko-
- - - - - tažo in perilo. - - - - -

JUGO-AUTO

DRUŽBA Z O. Z. LJUBLJANA

Telefon šte. 547.

Začasno: Poljanska cesta šte. 3, po 1. X. 1922: Dunajska cesta šte. 36.

Trgovina z avtomobili, motorji, kolesi, pneumatiko, benci-
nom, oljem in sestav. deli, meh. delavnica, autotaksa, garaže.

AUTOMOBILI:
„STEYR“, Österreichische Waffen-
fabriksgesellschaft Wien.

Zastopstvo trdk:
MOTOCIKLI, BIKIKLI:
B. S. A. CYCLES-LIMITED
BIRMINGHAM, Great Britain.

PNEUMATIKA:
MICHELIN & Cie., Manufacture de
Caoutchouc Clermont-Ferrand France

Paviljon na prostoru novega Sejmišča pp. 565.